

Olga Wawszczyk-Raczyńska

Streszczenie: Umowa zbycia spadku w polskim prawie spadkowym

Niniejsza praca ma na celu zobrazowanie umowy zbycia spadku w polskim prawie spadkowym. Umowa zbycia spadku została uregulowana w art. 1051-1057 kodeksu cywilnego, a jej konstrukcja prawna zawiera elementy odnoszące się zarówno do prawa zobowiązań, jak i prawa spadkowego. Instytucja ta wywodzi się z prawa rzymskiego, a wraz z rozwojem świadomości uczestników obrotu prawnego zyskuje na znaczeniu.

Umowa zbycia spadku charakteryzuje się przeniesieniem masy majątkowej jaką jest spadek, z jednego podmiotu na drugi na podstawie jednej czynności prawnej. Nie ma potrzeby przenoszenia poszczególnych składników majątku spadkowego, w tym wierzytelności i długów. Nabywca spadku wstępuje w prawa i obowiązki zbywcy, czyli spadkobiercy. Przedmiotowa umowa wywołuje skutki zobowiązujące i rozporządzające, chyba że strony postanowiły inaczej. Oznacza to, że z chwilą jej zawarcia nabywca spadku staje się podmiotem praw i obowiązków, które wcześniej należały do zbywcy. W wyniku zawarcia umowy dochodzi do sukcesji uniwersalnej, gdyż osoba nabywająca spadek wstępuje w prawa i obowiązki spadkobiercy. Żadna inna umowa na gruncie kodeksu cywilnego nie wywołuje podobnego skutku. Samo zawarcie umowy zbycia spadku również wydaje się bardzo uproszczone. Zbywający spadek nie musi przedstawiać dokumentu stwierdzającego nabycie spadku, co do zasady nie ma obowiązku wyszczególniania poszczególnych składników spadku, a sam spadek nie musi być wydany w chwili zawarcia umowy nabywcy. Z uwagi na minimum formalności niezbędnych do zbycia spadku, umowa ta umożliwia szybkie zbycie spadku przez osobę, która nie jest nim zainteresowana. W odróżnieniu od umowy zbycia określonego składnika należącego do spadku, do zbycia udziału w spadku nie jest wymagana zgoda pozostałych spadkobierców.

Głównym celem badawczym pracy była analiza i ocena regulacji prawnej umowy zbycia spadku. Zagadnienie to było rozważane z punktu widzenia historycznego tej umowy w prawie rzymskim, przez aktualne unormowania w niektórych europejskich systemach prawnych oraz przede wszystkim z punktu widzenia przepisów obowiązującego kodeksu cywilnego.

Niniejsze opracowanie składa się z pięciu rozdziałów, które z kolei składają się z podrozdziałów. Pierwszy rozdział stanowi niejako wprowadzenie do przedmiotu opracowania. Obejmuje on podstawowe zasady mające zastosowanie do zawierania umów i dziedziczenia.

Omówiono zasadę swobody umów, jako naczelną zasadę prawa cywilnego, zasadę sukcesji uniwersalnej, związaną z prawem spadkowym, a także samo prawo do dziedziczenia.

W kolejnym rozdziale dysertacji przedstawiono umowy spadkowe w ujęciu ogólnym, w tym te występujące w prawie dawnym, jak i te występujące współcześnie.

Trzeci rozdział dotyczy rozporządzania spadkiem w prawie rzymskim oraz w wybranych współczesnych systemach prawnych – we Francji i w Niemczech.

Ostatnie trzy rozdziały rozprawy - czwarty, piąty i szósty poświęcone zostały rozważaniom o umowie zbycia spadku, o której mowa w art. 1051 kodeksu cywilnego. W tej części pracy najwięcej miejsca zajmuje określenie stron umowy, przedmiotu umowy, jej konstrukcji prawnej, formy umowy, uprawnień i obowiązków nabywcy spadku, odpowiedzialności nabywcy spadku, wyłączeniu odpowiedzialność zbywcy spadku z tytułu rękojmi oraz przejściu na nabywcę spadku korzyści i ciężarów związanych z przedmiotami należącymi do spadku.